

Streszczenie

Celem niniejszej pracy było zbadanie własności sorpcyjnych nanostruktur ditlenku tytanu oraz po raz pierwszy opracowanie nowej metody unieszkodliwiania odpadów podekontaminacyjnych, opartej na fotokatalitycznym rozkładzie kompleksów radionuklidów na nanostrukturach ditlenku tytanu i równoczesnej adsorpcji uwolnionych radionuklidów na tych samych nanocząstkach.

Praca rozpoczyna się od części literaturowej, która uwzględnia opis powstawania i uwalniania się radionuklidów w czasie eksploatacji elektrowni jądrowej. W wyniku korozji przedostają się do pierwotnego obiegu koloidalne cząstki metali i ich tlenków. Ulegają one aktywacji w rdzeniu reaktora i osadzają się na elementach konstrukcyjnych. Do tej grupy radionuklidów należą ^{60}Co , ^{54}Mn , ^{65}Zn , ^{51}Cr , $^{110\text{m}}\text{Ag}$ i ^{124}Sb . Dodatkowo przez nieszczelności obudowy elementów paliwowych przedostają się do wody reaktorowej produkty rozszczepienia, w tym długożyciowe radionuklidy, takie jak ^{137}Cs , ^{90}Sr , ^{106}Ru , etc. oraz powstające w wyniku wychwytu neutronów przez uran radionuklidy ^{239}Pu i ^{241}Am . One także mogą osadzać się na tlenkowych powłokach elementów konstrukcyjnych. Dlatego dekontaminacja tych elementów jest niezbędna aby uniknąć kumulacji zanieczyszczeń w procesie długoletniej eksploatacji elektrowni jądrowej. Ilość powstałych w ten sposób płynów podekontaminacyjnych zawierających radionuklidy promieniotwórcze jest znacząca. W celu zmniejszenia ilości odpadów wykorzystuje się metody polegające na odparowaniu, współstrącaniu oraz sorpcji, a następnie immobilizacji długożyciowych radionuklidów. W przypadku dużych ilości płynów dekontaminacyjnych sorpcja wydaje się być najkorzystniejszą metodą.

Następnie zostało przeze mnie omówione zjawisko sorpcji oraz sorbenty wykorzystywane dotychczas w energetyce jądrowej. Swoją uwagę skupiałam na właściwościach, w szczególności sorpcyjnych i fotokatalitycznych, nanoform ditlenku tytanu oraz możliwości jego zastosowania w procesie ultrafiltracji.

Część eksperymentalną rozpoczęłam od opisu metod syntezy nanostruktur TiO_2 , stosowanych metodach analitycznych a także metodyki poszczególnych badań laboratoryjnych. Następnie przeszłam do opisu otrzymanych wyników moich badań wraz z przeprowadzeniem ich dyskusji, opierając się na dostępnej literaturze naukowej.

Badania przeprowadziłam z użyciem radionuklidów: ^{137}Cs , ^{85}Sr , ^{152}Eu , ^{60}Co , ^{65}Zn , które najczęściej występują w płynach podekontaminacyjnych. Spośród zsyntezowanych

przeze mnie nanostruktur wybrałam cztery: nanorurki, nanoprzewody, nanowłókna i nanowstążki. Zostały one przeze mnie scharakteryzowane dostępnymi metodami analitycznymi. Otrzymane nanomateriały dzięki dużej powierzchni właściwej i pojemności jonowymiennej wykazały wysokie powinowactwo do badanych radionuklidów.

Kolejnym etapem mojej pracy było zbadanie kinetyki sorpcji w roztworze 0,1M NaNO_3 oraz właściwości sorpcyjnych nanostruktur w zależności od stężenia kationów sodowych i potasowych w roztworze. Następnie przeprowadziłam badania właściwości sorpcyjnych nanocząstek w zależności od pH roztworu. Wyniki moich badań wskazują na duże powinowactwo zsyntetyzowanych nanomateriałów względem radionuklidów: ^{137}Cs , ^{85}Sr , ^{154}Eu , ^{60}Co , ^{65}Zn , przy czym na sorpcję znaczący wpływ ma zarówno pH, jak i stężenie użytych konkurencyjnych kationów sodu i potasu.

Kolejnym krokiem było zbadanie wpływu obecności w roztworze stosowanych do dekontaminacji chelatorów na sorpcję radionuklidów na badanych nanostrukturach ditlenku tytanu. Jako związki kompleksujące stosuje się zazwyczaj kwas szczawiowy, kwas cytrynowy, i EDTA, niekiedy z dodatkami inhibitorów korozji. W swojej pracy skupiłam się na sprawdzeniu wpływu na sorpcję stężenia związków kompleksujących w roztworze, pH roztworu jak również dodatku H_2O_2 .

Zrealizowane przeze mnie badania statyczne wpływu środowiska na adsorpcję radionuklidów ^{137}Cs , ^{85}Sr , ^{152}Eu , ^{60}Co i ^{65}Zn na nanostrukturach tlenku tytanu w kolejnym etapie posłużyły do opracowania warunków przeprowadzenia separacji radionuklidów w układzie ultrafiltracyjnym.

Końcowym etapem mojej pracy było wykorzystanie po raz pierwszy jednocześnie fotokatalicznych i sorpcyjnych własności nanocząstek ditlenku tytanu. Do tego celu zastosowałam zaprojektowany i zbudowany przeze mnie fotoreaktor. Do roztworów dekontaminacyjnych zostały dodane nanocząstki TiO_2 i w pierwszym etapie związki kompleksujące w roztworach dekontaminacyjnych zostały rozłożone fotokatalicznie przez naświetlanie promieniowaniem UV i następnie uwolnione z kompleksów radionuklidy ^{60}Co , ^{65}Zn etc. zostały zaadsorbowane na fotokatalizatorze (nanocząstki TiO_2) i wydzielone z roztworu. W procesie kalcynacji nanocząstki TiO_2 zostały przekształcone w trwałą ceramikę umożliwiającą długotrwałe składowanie odpadów promieniotwórczych.